

В.В. Капушак, аспірант
Класичного приватного університету, м. Запоріжжя

МЕХАНІЗМ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ІННОВАЦІЙ В БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В ході наукового дослідження було визначено основні напрямки інноваційної складової в банківському секторі національної економіки України. Зазначено, що банківські інновації є відображенням розвитку надання банківських послуг. Виявлено основні моменти для впровадження інновацій в банківський сектор національної економіки України. Зображено взаємозв'язок потенціалу розвитку інновацій та фінансових показників банківського сектору України.

Ключові слова: банківський сектор, національна економіка, інновації, кластер, іноземна валюта.

Постановка проблеми. Для економічного зростання національної економіки України повинні бути запроваджені інновації в різних секторах економіки, зокрема в банківському секторі, оскільки він є важливою фінансовою «артерією» для зростання національної економіки України. Диференціація підходу впровадження інновацій в банківський сектор виступає першочерговим завданням для ефективності національної економіки України. Беручи до уваги, що основним ресурсом банківського сектору є гроші клієнтів, постає питання щодо пошуку ефективного залучення грошових ресурсів.

Несприятливі економічні процеси в усіх секторах національної економіки України сприяли зниженню економічної активності, внаслідок чого було зниження темпів зростання банківського сектору України. Постає основна негативна тенденція щодо зниження капіталізації банків та пошуку нових механізмів зростання банківського сектору національної економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами банківських послуг в контексті їх розвитку на ринку було досліджено наступним науковцями в своїх роботах: А.А. Андреев, М.Д. Алексеенко, О.В. Васюренко, В.В. Вітлінський, Д.Д. Гладких, У.М. Гулієв, О.В. Дзюблюк, О.Т. Євтух, Ю.А. Заруба, О.А.Кириченко, А.М. Мороз, О.М. Олійник, Л.О. Примостка, В.І. Павлюк, М.К. Реверчук, М.І. Савлук, Н.Р. Швець, О.Й. Шевцова. Однак не було диференційовано інноваційну

складову, як елемента підвищення ефективності банківського сектору. Питанням інновацій в банківському секторі займалися такі вчені як І. Балобанов, В. Викулов, Д. Завадська, С. Єгоричева, Я. Кривич, Ю. Киселевіч, О. Мошенець, О. Меренкова, В. Ткачук, Н. Чиж.

Формування капіталу банку за рахунок депозитної діяльності банків дослідили наступні закордонні та вітчизняні вчені: Г. Асхауер, Дж. Сінкі, О. Лаврушин, Г. Панова, В. Усоскін, А. Мороз, М. Савлук, Т. Смовженко, О. Васюренко, О. Дзюблук, Н. Кожель, А. Вожжов, Г. Панасенко. Актуальними є дослідження депозитної політики банків у кризовий і посткризовий періоди Ж. Довгань, О. Дмитрієвої, І. Івасіва, В. Коваленко, Л. Примостки, В. Шевалдіної.

Інноваційні підходи в банківському секторі, зокрема маркетингові елементи впливу на економічні процеси банківської діяльності, були висвітлені в працях: Н. Вудока, П. Гембла, Я. Гордона, О. Грищенко, І.В. Гіленка, О.А. Кириченко, С. Кубіва, І. О. Лютого, Г. Л. Макарової, В.А. Полторака, А.В. Нікітіна, Л.Ф. Романенко, В.Т. Севрука, І.О. Спіцина, О.О. Солодкої, Я.О. Спіцина, М. Стоуна, В.О. Ткачука, Є.А. Уткіна та ін.

Беручи до уваги вищезазначені наукові дослідження, можна сказати, що інновації в банківському секторі є вкрай важливим елементом обговорення та дослідження функціонування банківського сектору національної економіки України. З розвитком економічного середовища банківський сектор теж змінює свої механізми. Тому важливо дослідити напрям імплементації інновацій в банківському секторі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення основних чинників імплементації банківських інновацій в банківському секторі національної економіки України та за допомогою кластерного аналізу фінансових показників визначити вектор розвитку інновацій в банківському секторі національної економіки України; сформулювати механізм впровадження інновацій в банківський сектор національної економіки України.

Виклад основного матеріалу досліджень. Швидкий розвиток інноваційних технологій виступає важливим елементом в банківському секторі національної економіки України. Присутність нових технологій в обслуговуванні клієнтів, наприклад як дистанційне обслуговування виступає чинником оптимізації ресурсних затрат банківської установи. Інновації в банківському секторі представляють собою різні форми оптимізації економічних процесів банківської діяльності.

Головним фактором впровадження інновацій виступає політика Національного банку України, що надає доступ до міжнародних інноваційних технологій, таких як міжнародні системи інтернет-

розрахунків, розширення фінансових інструментів взаємодії з електронними грошима, випущених нерезидентами. Було внесено зміни в «Положення про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури», що надало змогу оптимізувати умови для міжнародних систем інтернет розрахунків.

Одним з прикладів інноваційних технологій в банківській структурі є система онлайн-банкінгу, що може дистанційно обслуговувати клієнтів за рахунок різних каналів комунікації. Інша система дистанційного обслуговування представляє собою відео-банкінг та цифровий телевізійний банкінг (DVT-banking), що надають банківські послуги тільки за рахунок відео-контакту [8].

Але найбільше накопичення капіталу в банківському секторі національної економіки України відбуваються за рахунок процентних доходів, тому інновації мають місце в даному компоненті фінансових результатів банківського сектору. Серед нових фінансових інструментів в банківському секторі при видачі кредиту визначається кредитний скорінг, що надає інформацію банківській установі, наскільки клієнт є кредитоспроможним. Кредитний скорінг в свою чергу ділиться на наступні види:

- 1) Скорінг заяв – метою даного скорінгу є визначення кредитоспроможності, надання оцінки ;
- 2) Поведінковий скорінг - метою даного скорінгу є визначення характеру використання наданого кредиту;
- 3) Скорінг по стягненню - метою даного скорінгу є визначення ризику прострочення платежу або неповернення і визначення тих дій, які необхідно зробити в даних випадках [3].

Спираючись на міжнародні стандарти, банківські інновації можуть бути 1) продуктовими, маркетинговими, продуктів та удосконалення наявних продуктів; 2) оптимізація та удосконалення технологій функціонування банків, зокрема інтеграція нових інформаційно-комунікативних технологій; 3) розвиток депозитних та кредитних продуктів в інших секторах економіки за рахунок нових комунікаційних каналів; 4) переформатування моделі надання банківських депозитних та кредитних послуг [7].

Фінансові результати банківського сектору України є основним постулатом визначення інновацій та фокусує увагу на пріоритетних напрямках. В національній економіці України переважають процентні доходи в сукупному фінансовому результаті і виступають апологетом успішності кожної банківської структури у введенні інноваційної діяльності в банківському секторі національної економіки України. На Рис.

1 - 6 зображено частки банківських показників в фінансових результатах банківського сектору.

На рис. 1-6 сформовано процентну долю фінансових показників першої групи банків в фінансових результатах банківського сектору національної економіки України, починаючи з 2009 року закінчуючи 2016 роком, що формують напрям майбутніх інновацій в фінансові показники фінансових результатів банківського сектору національної економіки України. На діаграмах бачимо, що значну частку доходу банківський сектор України отримує з процентних доходів та комісії, в той час як торговельний результат залишається на початкових стадіях розвитку. Зміст фінансових результатів банківського сектору національної економіки України, показаний на діаграмах, свідчить про нестабільність банківського сектору та нестачу капіталу. Фінансові інструменти, що належать до торговельних операцій на жаль займають меншу частку ніж процентні та комісійні доходи.

Тому удосконалення потребує не тільки депозитна, кредитна та комісійна діяльність банківського сектору національної економіки України, як одного з основних джерел накопичення фінансового капіталу, але й торговельні фінансові інструменти, що мають великий фінансовий потенціал для зростання економічних показників.

На діаграмах були згруповані наступні показники зі скороченням x та нумерацією, до діаграм за 2011-2016 рр. належать наступні фактори [8]:

- x1-Процентні доходи; x2-Комісійні доходи;
- x3-Результат від операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку;
- x4-Результат від операцій з хеджування справедливої вартості;
- x5-Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки;
- x6-Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж;
- x7-Результат від операцій з іноземною валютою;
- x8-Результат від переоцінки іноземної валюти;
- x9-Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості;
- x10-Інші операційні доходи.

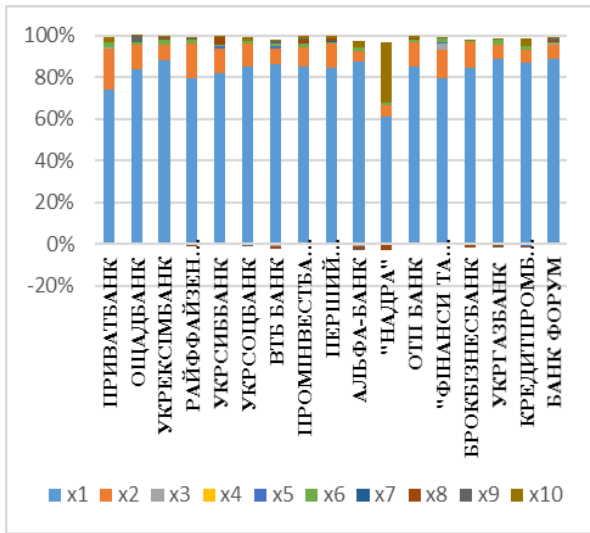


Рис.1 структура фінансових результатів першої групи банків за

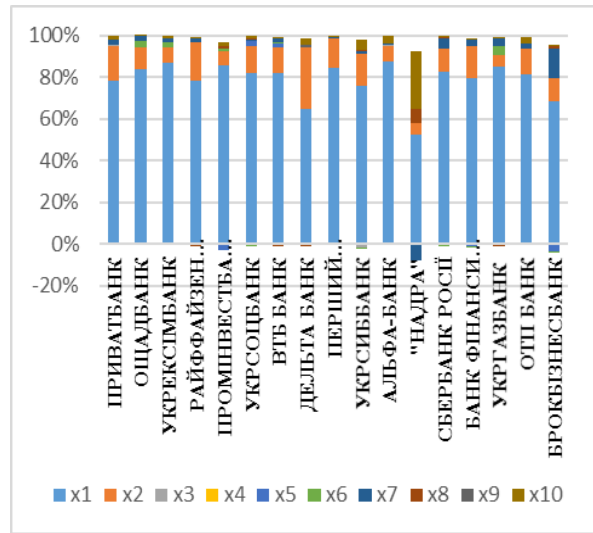


Рис.2 структура фінансових результатів першої групи банків за 2012 рік

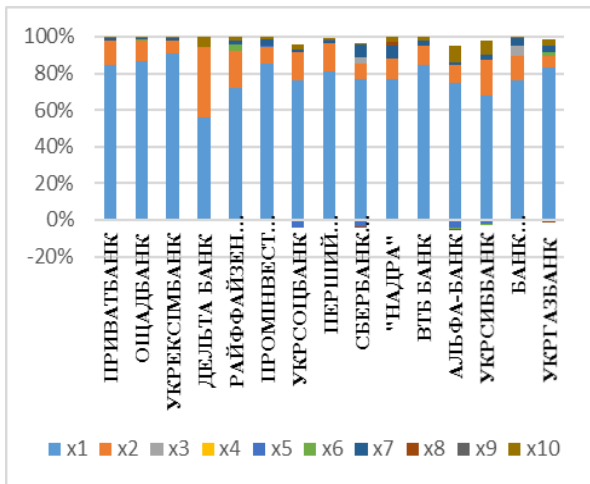


Рис.3 структура фінансових результатів першої групи банків за

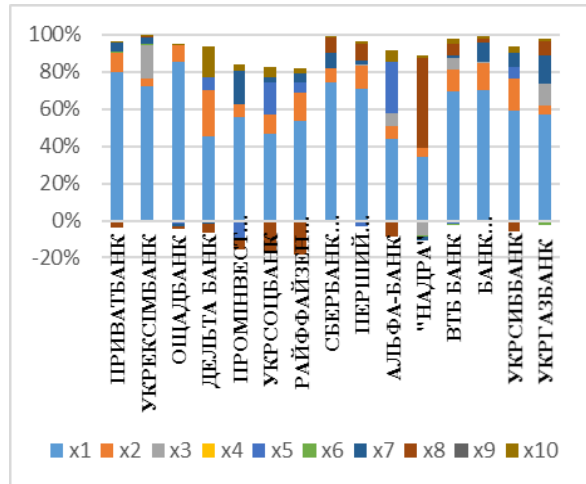


Рис.4 структура фінансових результатів першої групи банків за

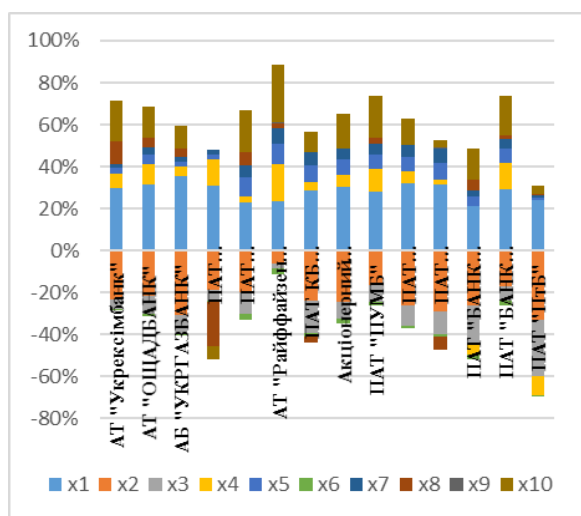


Рис.5 структура фінансових результатів першої групи банків за 2015 рік

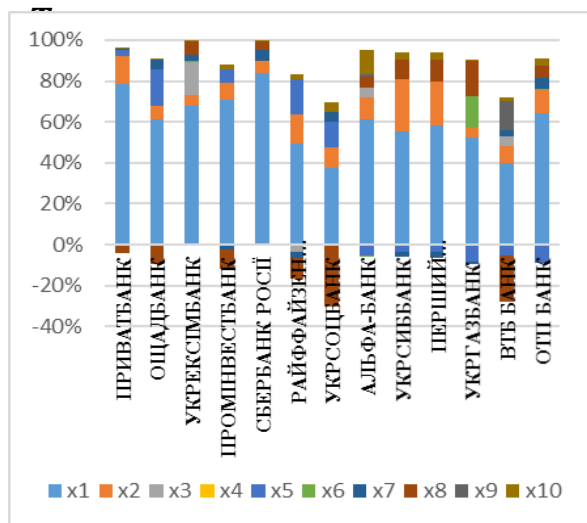


Рис.6 структура фінансових результатів першої групи банків за 2016 рік

За допомогою кластерного аналізу є можливість сформувати кластери з 2009 по 2016 рік першої групи банків за рівнем ефективності та інновацій, спираючись на фінансові результати банківського сектору надані Національним банком України [8].

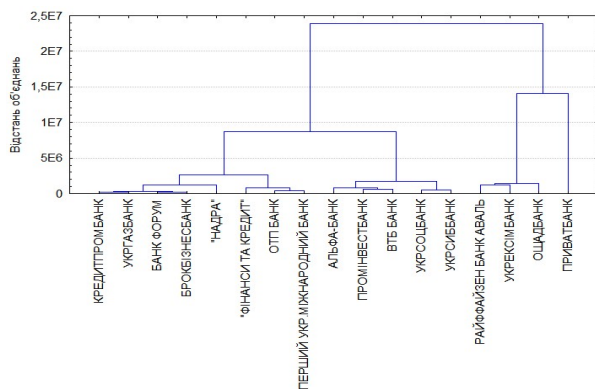
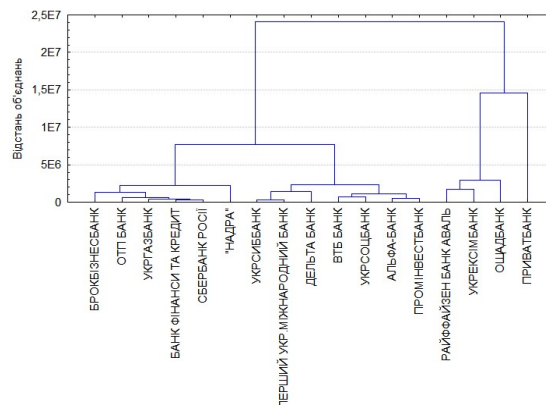


Рис.7 Кластерний аналіз фінансових результатів першої групи банків за 2011 рік



першої групи банків за 2012 рік

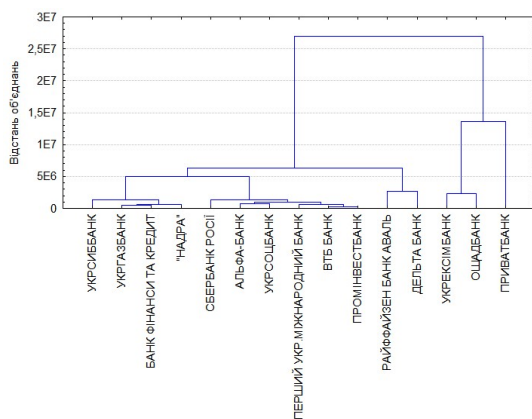


Рис.9 Кластерний аналіз фінансових результатів першої групи банків за 2013 рік

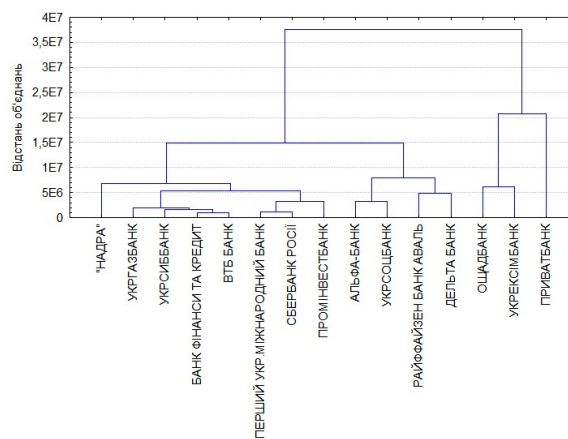


Рис.10 Кластерний аналіз фінансових результатів першої групи банків за 2014 рік

В ході кластерного аналізу банківського сектору національної економіки України сформовано на основі фінансових результатів першої групи банків за 2009-2016 рр. (2016 р. – окрім першої групи була використана перша трійка банків згідно новій класифікації НБУ), як найбільш ефективної та інноваційної групи банків, в результаті чого сформовано два кластери.

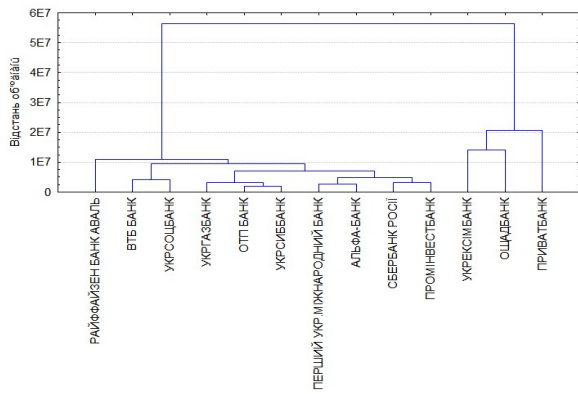


Рис.11 Кластерний аналіз фінансових результатів першої групи банків за 2015 рік

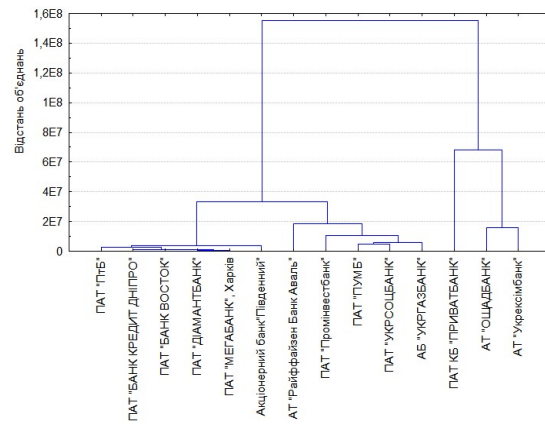


Рис.12 Кластерний аналіз фінансових результатів першої групи банків за 2016 рік

Кластерний аналіз відобразив, що найбільш успішними банками є інноваційні банки, що постійно вдосконалюють ведення операцій, спираючись на міжнародний досвід та потреби суспільства.

1. Кластери по банкам першої групи на основі фінансових результатів

Перший кластер	АТ "Ощадбанк", АТ "Укрексімбанк", ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК", АТ "Райффайзен Банк Аваль"(2011-2012 рік).
Другий кластер	АТ "УкрСиббанк", АТ "Укросоцбанк", ПАТ "ВТБ БАНК", ПАТ "Промінвестбанк", ПАТ "ПУМБ", "Альфа-банка", ПАТ "КБ "НАДРА(2011-2015 рік)", АТ "ОТП Банк", АТ "БАНК "ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ", АТ "БРОКБІЗНЕСБАНК" (2011-2012), АБ "УКРГАЗБАНК", ПАТ "КРЕДИТПРОМБАНК" ПАО "Банк Форум", АТ "Райффайзен Банк Аваль" (2013-2016 рік), ПАТ"ПтБ"(2016), Банк "ВОСТОК"(2016), ПАТ "Банк Кредит Дніпро" (2016), Акціонерний банк "Південний"(2016), ПАТ "МЕГАБАНК"(2016).

Більша частина банків - це банки з міжнародним капіталом та, відповідно, з міжнародним досвідом також. Спираючись на фінансові результати можемо сказати, що інновації в банківському секторі національної економіки України, це, в першу чергу, показники доходу від всіх видів діяльності банківських установ в українській економіці. Тому, формулюючи основні пріоритети банківського сектору національної економіки України, зазначимо, що рівень інновацій не досягнув своєї межі.

На основі проведених досліджень, аналізуючи фінансові результати банківського сектору України та наукові праці вітчизняних вчених,

можемо сформуванати механізм імплементації інновацій в залежності від структури фінансових результатів в банківському секторі національної економіки України.

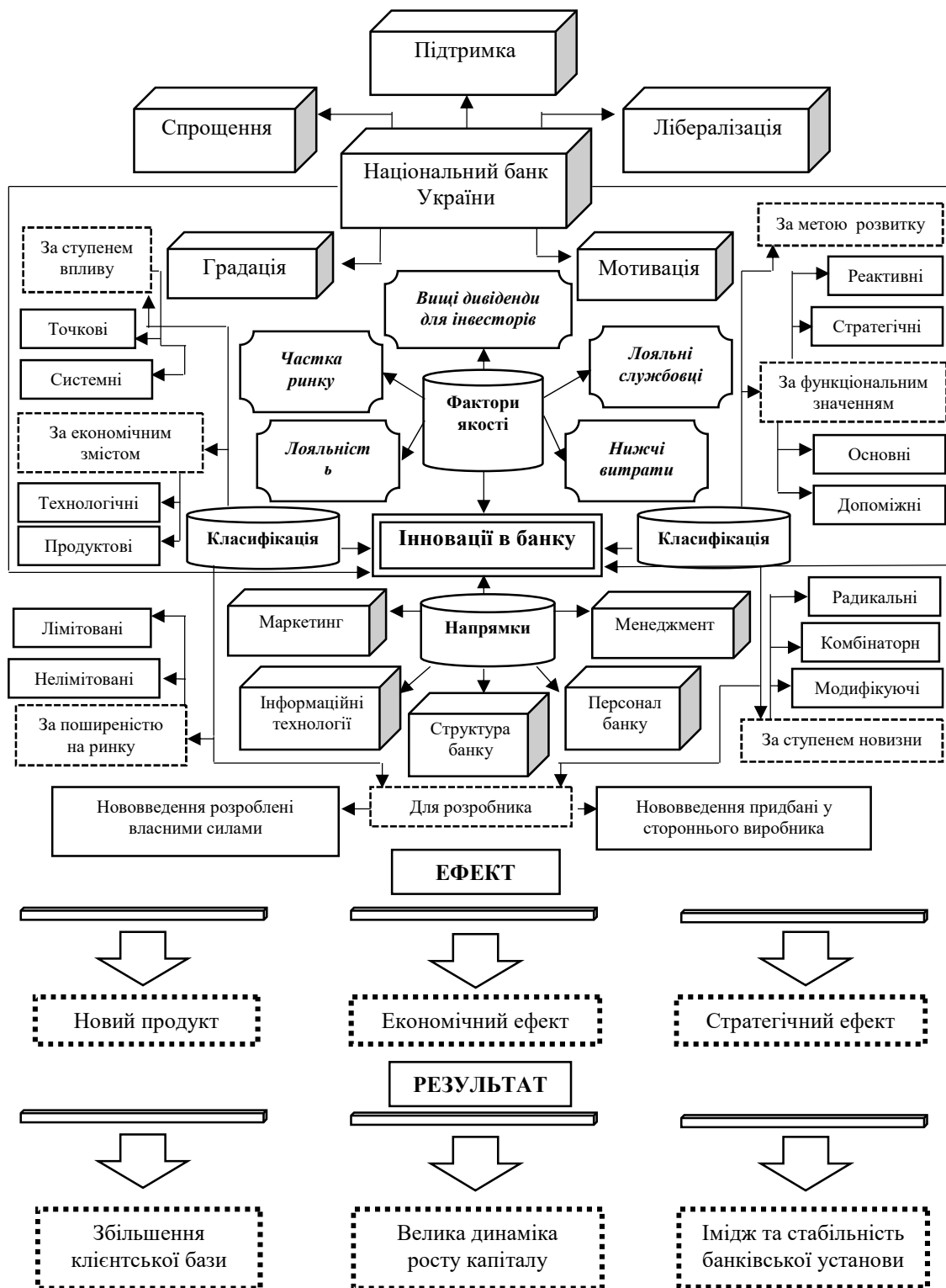


Рис. 13. Механізм впровадження інновацій в банківський сектор

Механізм впровадження інновацій в банківський сектор національної економіки України був сформований на основі проаналізованих наукових праць та статистичних даних 1-9 Національного банку України. Основною метою механізму є компонування всіх зв'язків, які впливають на впровадження інновацій. Роль Національного банку України висвітлена в п'яти векторах, що можуть вплинути на інтеграцію та становлення інновацій в банківському секторі національної економіки України, вектори мають наступну характеристику:

1) Підтримка-надання фінансових ресурсів для зростання позитивних економічних показників банків;

2) Лібералізація – часткове надання незалежності банківських структур в обслуговуванні клієнтів;

3) Спрощення – зменшення бюрократичних процедур в фінансових та економічних операціях;

4) Градація – страхування від кризових явищ при впровадженні інноваційних технологій, всіх банківських установ, але рівень допомоги класифікується згідно положення банку на ринку;

5) Мотивація – створення регуляторних умов для впровадження інноваційних технологій.

При впровадженні інноваційної технології в банківську установу необхідно проаналізувати всі можливі напрямки, рівні та підходи, які зміняться в процесі інтеграції інноваційної технології. Тому, в першу чергу, реалізація інноваційної технології повинна спиратися не на потреби самого банку, а на потреби ринку та клієнтів (споживачів банківських послуг).

Висновки із цього дослідження і далі перспективи в цьому напрямку. Сучасне становище банківського сектору національної економіки України потребує більшої капіталізації та приділення уваги основним статтям доходів, зокрема процентним доходам. Але, на жаль, торгівельні операції в банківському секторі займають малу частку в фінансових результатах банківських установ. Впровадження інновацій є основним елементом кінцевого результату банківської діяльності, чим більш успішна банківська установа тим більше частка інноваційних заходів.

Розвиток банківського сектору національної економіки України має спиратися на потреби та можливості суспільства в інноваціях, та розвивати напрямки (послуги), які ще не представлені на вітчизняному ринку, проте і прогресивними на міжнародному ринку банківських послуг.

Створюючи нові інструменти банкінгу, банківський сектор отримує нове джерело для збільшення своєї капіталізації. Також банківський сектор

національної економіки України повинен інтегрувати інновації в ті продукти та послуги, що є основними компонентами накопичення капіталу банку, наприклад як кредитні та депозитні послуги.

Для отримання більших показників зростання банківського сектору національної економіки повинні реалізуватися наступні кроки в процесі діяльності банківських установ: виокремлення потреб кожного клієнта та надання послуги згідно його заохочень; створення комбінованих послуг (формування послуги чи продукту “на місті” компонуючи декілька послуг чи продуктів банку); формування нових каналів збуту за рахунок нових видів комунікацій в мережі інтернет; прозорість запроваджених інновацій в банківських сектор та створення уніфікованої системи обліку інновацій в банківському секторі, що надасть можливість оптимально використовувати економічні інструменти для зростання економічних показників банківського сектору.

Бібліографічний список: 1. Скок П.О. Сучасне розуміння ролі фінансових інновацій та інноваційної діяльності в банках / П.О. Скок // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 20. – С. 30-32. 2. Чавага І.І. Стратегічні орієнтири розвитку вітчизняного ринку банківських послуг [Текст] / Іван Іванович Чавага // Наука молода: зб. наук. праць молодих вчених ТНЕУ. – 2016. – № 24. – С. 121-129. 3. Кльоба Л.Г. Оцінювання рівня інноваційності банківських продуктів і послуг [Текст] / Л.Г. Кльоба // Ефективна економіка. – 2016. – № 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5024>. 4. Маляренко А.В. Напрямки розвитку банківських установ в Україні / А.В. Маляренко, І.О. Марущак // Молодий вчений. – 2016. – № 5. – С. 95-98. 5. Кнейслер О. Інновації як вектор розвитку та модернізації депозитної діяльності банківських установ [Текст] / Ольга Кнейслер, Лілія Маринчак // Світ фінансів. – 2015. – Вип. 2. – С. 72-82. 6. Кузнєцова Л.В. Проблеми активізації процесів розвитку банківських інновацій в Україні / Л.В. Кузнєцова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Вип. 4. – С. 9-13. 7. Рахман М. С. Маркетингові інновації як засіб вдосконалення банківських послуг України / М.С. Рахман, Д.В. Мангушев // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Економічна. – 2016. – Вип. 90. – С. 51-63. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhE_2016_90_8. 8. Показники банківської системи. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208 (показники банківської статистики починаючи з 2009 закінчуючи 2016 роком). 9. Закон України «Про Національний банк України»

Верховна Рада України; від 20.05.1999 № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

Капушак В.В. Механизм имплементации инноваций в банковский сектор национальной экономики Украины. В ходе научного исследования были определены основные направления инновационной составляющей в банковском секторе национальной экономики Украины. Указано, что банковские инновации является отражением развития предоставления банковских услуг. Выявлены основные моменты для внедрения инноваций в банковский сектор национальной экономики Украины. Изображена взаимосвязь потенциала развития инноваций и финансовых показателей банковского сектора Украины.

Ключевые слова: банковский сектор, национальная экономика, инновации, кластер, иностранная валюта.

Kapuschak V.V. The mechanism of innovation implementation in the banking sector of the national economy of Ukraine. During the research, the main directions of the innovation component in the banking sector of the national economy of Ukraine were identified. It is noted that banking innovations reflect the development of providing banking services. The main points for introducing innovations into the banking sector of the national economy of Ukraine are revealed. The relationship between the potential of the development of innovations and financial indicators of the banking sector of Ukraine is illustrated.

The article describes the directions of development of the banking sector of the national economy of Ukraine. The introduction of innovations in the banking sector in the direction of deposit and credit services in Ukraine is substantiated. The basic elements of implementation of innovations in banking processes are formed. The mechanism of implementation of innovations depending on the structure of financial indicators in the banking sector of the national economy of Ukraine is developed.

not only deposit, credit and commission activities of the banking sector of the national economy of Ukraine require improvement, as one of the main sources of accumulation of financial capital, but also trading financial instruments with a large financial potential for growth of economic indicators.

Most of the banks are banks with international capital and, accordingly, international experience as well. Based on financial results we can say that innovations in the banking sector of the national economy of Ukraine are, first and foremost, indicators of income from all types of activities of banking institutions in the Ukrainian economy. Therefore, formulating the main priorities

of the banking sector of the national economy of Ukraine, it's necessary to mention that the level of innovation has not reached its limit.

The current situation of the banking sector of the national economy of Ukraine requires more capitalization and attention to the main items of income, in particular interest income. But, unfortunately, trading operations in the banking sector form a small part in the financial results of banking institutions. The introduction of innovations is a key element of the result of banking activity, the more successful the banking institution is, the greater is the share of innovative activities.

Key words: banking sector, national economy, innovation, cluster, foreign currency.

Стаття надійшла до редакції 13.08.2017 р.